

ОУ “Св. Патриарх Евтимий” – Варна

гр. Варна (9023) ж.к. “Вл. Варненчик” ул. “Димитър Дончев” № 10
Директор – телефон/факс (052) 510-690 E-mail – ou.patriarha@gmail.com

Утвърдил: .....
Веселина Манолова
директор на ОУ „Св. П. Евтимий“

ПРОГРАМА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА РАННОТО НАПУСКАНЕ НА УЧИЛИЩЕ УЧЕБНА 2019-2020 ГОДИНА

Приет на заседание на Педагогическия съвет с Протокол № 12 от 02.09.2019 година и
обсъдена с Обществения съвет на заседание № 3/03.09.2018 г.

Въведение

Настоящата програма е в съответствие с целите, залегнали в националните политики по превенция на ранното напускане на образователната система и комплекса от мерки на правителството в областта на образованието и социално-икономическото развитие.

Водещи стратегически документи при изготвяне на училищната програма на ОУ „Св. Патриарх Евтимий“ - гр. Варна за превенция на ранното напускане на образователната система:

- СТРАТЕГИЯ ЗА НАМАЛЯВАНЕ ДЕЛА НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСНАЛИТЕ ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА (2013-2020)
- ПЛАН ЗА 2016- 2017 Г. ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА
- НАМАЛЯВАНЕ ДЕЛА НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО НАПУСНАЛИТЕ
- ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА (2013- 2020)
- СТРАТЕГИЯ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ ОТ ЕТНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА (2015 - 2020)
- ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА УЧЕНИЧЕСКИТЕ МАЛЦИНСТВА (2015 - 2020)
- НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА НАСЪРЧАВАНЕ И ПОВИШАВАНЕ
- НА ГРАМОТНОСТТА (2014-2020)
- НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ ЗА
- ПЕРИОДА 2014 - 2020 ГОДИНА
- РАМКОВА ПРОГРАМА ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ В БЪЛГАРСКОТО ОБЩЕСТВО /2010 - 2020 Г./
- НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ НА Р БЪЛГАРИЯ ЗА ИНТЕГРИРАНЕ НА РОМИТЕ /2012 - 2020 Г./;
- КОНВЕНЦИЯТА ЗА БОРБА СРЕЩУ ДИСКРИМИНАЦИЯТА В ОБЛАСТТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО;
- ЗАКОН ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНО ОБРАЗОВАНИЕ: НАРЕДБА ЗА ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ;
- ЗАКОН ЗА МЛАДЕЖТА,
- НАЦИОНАЛНА СТРАТЕГИЯ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА БЕДНОСТТА И НАСЪРЧАВАНЕ НА СОЦИАЛНОТО ВКЛЮЧВАНЕ ДО 2020 Г.
- МЕХАНИЗЪМ ЗА СЪВМЕСТНА РАБОТА НА ИНСТИТУЦИИТЕ ЗА ОБХВАЩАНЕ И ЗАДЪРЖАНЕ В ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ В ЗАДЪЛЖИТЕЛНА ПРЕДУЧИЛИЩНА И УЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ;
- ОБЛАСТНИ И ОБЩИНСКИ СТРАТЕГИЧЕСКИ МЕРКИ ЗА ПРЕВЕНЦИЯ ОТ ОТПАДАНЕ.

В Стратегията за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 - 2020), преждевременното напускане на училище е дефинирано като сложно явление, което оказва сериозно влияние върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социалноикономическо развитие на една страна в средносрочен и дългосрочен план. Превенцията и преодоляването на проблема изисква интегрирана политика и ангажираност на всички сектори и институции, свързани с образованието и с личностното и професионалното развитие на децата и младите хора в България. Необходими са широкообхватни мерки, насочени към осигуряване на: успешен преход между различните степени на образование, гъвкави и успешни възможности за преждевременно напусналите да продължат обучението си в системата на училищното образование с цел придобиване на ключови компетентности, разнообразни форми на

обучение, признаване и валидиране на резултати от неформално обучение и информално учене, добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление - национално, регионално, местно и училищно. Един от факторите за преждевременно напускане на образователната система наложи въвеждането на единен Механизъм за съвместна работа на институциите за обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст /РМС 373 на МС от 05.07.2017 г./, който има за цел да подпомогне училищата в усилия им за справяне с това явление.

Рискове:

Преждевременното напускане на училище води още до нарастване на рисковете от социално изключване, застрашава сигурността и стабилността на обществото и е предпоставка за влошаване на качеството на живот на сегашното и на следващите поколения. Здравният статус и достъпът до ресурси и услуги, които могат да осигурят по-добър стандарт и продължителност на живота в добро здраве и благосъстояние, са в пряка зависимост от получената по-висока степен на образование. Посочените последствия са показателни за мащаба и степента на негативното влияние на преждевременното напускане на училище върху индивидуалните съдби на пряко засегнатите и благосъстоянието на техните семейства, върху възможностите за развитие на техните общности и върху цялостното социално-икономическо развитие на страната в средносрочен и дългосрочен план, поради което данните за дела на преждевременно напусналите образователната система в България не трябва да успокояват, а да насърчават изпълнението на всеобхватна и интегрирана политика за превенция на явлението, както и за неговото преодоляване там, където съществува.

При изготвянето на програмата се отчитат:

1. Ролята на цялата система от участници и взаимоотношенията помежду им, като се признава ролята на всяка от заинтересованите страни;
2. Сътрудничество в образователните институции за насърчаване на позитивната училищна култура, работата в екип в рамките на училищната общност;
3. Координираните мерки на всички нива;
4. Проследяване на напредъка на ниво училище.

Настоящата Програма конкретизира изброените стратегическите и нормативни документи в три основни направления:

1. Превенция на преждевременното напускане на училище в ОУ „Св. Патриарх Евтимий“ – гр. Варна чрез:

- анализ на причините, водещи до отпадане от училище и напускане на образователната система.
- идентифициране на рисковите фактори за преждевременното напускане на училище с оглед ограничаване на последиците от тях и
- планиране на политики и мерки за преодоляване на рисковите фактори от отпадане
- създаване на екипи за обхват съвместна работа на институциите;
- създаване на правила за обмен на информация между институциите за децата и учениците, които не са обхванати от образователната система, са в риск от отпадане, са преждевременно напуснали училище;
- повишаване ефективността на процедурите за отпускане на семейни и други помощи и прилагане на санкции към родители, които неизпълняват задълженията си по Закона за защита на детето и ЗПУО;
- разпределение на средствата от месечните помощи, прекратени или спрени преди изтичане на срока за който са отпуснати, поради допуснати отсъствия на ученици от училище по § 38, ал.17 от ЗПУО, за обща и допълнителна подкрепа за личностното развитие.

2. Интервенция срещу преждевременното напускане на училище чрез:

- Повишаване участието и ангажираността на родителите.
- Утвърждаване на индивидуалното и групово наставничество
- Кариерно ориентиране и консултиране.

3. Политики за **компенсиране** на ефекта от преждевременното напускане на училище

- Създаване на подходящи условия за реинтегриране в образователната система на преждеременно напусналите я завръщане на преждеременно напусналите училище към формалната система на образование и обучение чрез използването на различни форми на обучение: дистанционна, вечерна, задочна, кореспондентска;
- създаване на възможности за самостоятелно учене с цел признаване на резултати;
- Кариерното ориентиране и консултиране съдействат за информиран избор на образователен и професионален път от семейството и детето, засилват мотивацията за оставане в училище и придобиване на образователна степен.
- Обучението по предприемачество.

ПРИЧИНИ ЗА ОТПАДАНЕ ОТ УЧИЛИЩЕ:

Причините за преждевременното напускане на училище могат да бъдат класифицирани в няколко основни категории.

1. Икономически причини
2. Социални причини;
3. Образователни причини;
4. Етнокултурни причини;
5. Институционални причини;
6. Причини, свързани със здравния статус;

Социално-икономически причини:

- *Лошото качество на живот на определени социални слоеве;*
- *Ниските доходи - невъзможност за покриване на разходите (учебници, тетрадки, дрехи, храна);*
- *Поради задължение да гледа по-малкия си брат/сестра;*
- *Използване на детето, не посещаващо училище като трудов ресурс (подпомага формирането на семейния бюджет или участие в домакинската работа.);*

Образователните причини:

- *затрудненията при усвояване на учебния материал;*
- *слаб интерес към учебния процес и произтичащото от него желание/нежелание да се посещава училище;*
- *наличие на конфликтни отношения със съученици и/или учители и др.;*
- *възможност за обучение в професионална паралелка;*

Етнокултурни причини:

- *по-ранното стъпване в брак;*
- *страх на родителите поради опасност от открадване;*
- *ниска ценност на образованието*

Психологически причини:

- *Чувство за неуспех;*
- *Отчуждение от натрупания училищен опит, неувереност в себе си;*
- *Самовъзприемане: „нямах късмет“, „неми провървя“, усещане за ограничен контрол върху събитията;*

Институционални причини:

- Като такива могат да се квалифицират недостатъчно координираният подход между различните служби и специалисти на национално, регионално, местно и училищно ниво за справяне с преждевременното напускане на училище, което

предстои да се промени с Механизма за обхват;

- недостатъчно ефективният контрол върху управлението и функционирането на политиките за обхващане, задържане и реинтегриране на децата и учениците в образователната система.
- Положителната промяна на състоянието изисква прилагането на комплексни мерки и добра координация между институциите от няколко различни сектора на всяко ниво на управление - национално, регионално, местно и училищно, според Механизма за обхват на МС.

Причини, свързани със здравния статус;

- В контекста на политиките за развитие на приобщаващото образование продължава тенденцията за интегриране на децата със специални образователни потребности в общообразователните училища. Рисковете за преждевременното напускане на училище са свързани с недостатъчна подготовка на детските градини и училищата за приобщаване на тези деца.
- Тук се включват и всички фактори на материалната база, образователната среда, човешките и финансовите ресурси, които не отговарят на изискванията за прилагане на принципите на приобщаващото образование.

ОУ „Св. Патриарх Евтимий“ - гр. Варна е едно от училищата във Варна, в което няма отпаднали ученици. Ежегодният статистически задълбочен анализ на превантивните дейности, които съпътстват целогодишната работа на училищния показва, че това се дължи най-вече на последователната политика на образователната институция в посока реализиране на дейности, залегнали в Стратегията ѝ за развитие, подчинени на принципите за:

- **всеобхватност на дейностите** - осъществяване на дейности по превенция на тормоза и насилието, както и дейности за мотивация и преодоляване на проблемното поведение, които са израз на общата воля и на координираните усилия на всички участници в образователния процес
- **публичност и прозрачност на цялостната политика** - чрез интернет страницата на училището и партньорството с медиите, документиране на проблемните и рискови ситуации и добрите практики,
- **обратна връзка** с институции, родители, педагогически съветник, класни ръководители, ученици и учители,
- **приемственост** — чрез съхраняване на традициите и недопускане да се забрави доброто старо, равнопоставеност на всички приоритети в развитието на образователната институция.
- **идентифициране на рисковите фактори** - доклад анализи на психолог и класни ръководители.

Политиките и мерките, които ОУ „Св. П. Евтимий“ предприема за преодоляване на причините за отпадане са подчинени на националните, областни и общински стратегически мерки като се отчита спецификата на образователната институция и нуждите от подкрепа на всяко дете.

Политики и мерки в ОУ „Св. П. Евтимий“, произтичащи от:

Семейни и социални причини:

1. *Възможно е нежелание на родителите детето да ходи на училище поради страх от социална изолация, невъзможност за адаптиране към останалите ученици от центъра на града; по-ниска самооценка;*

Мерки: - Силна мотивация чрез редица дейности за приобщаване на децата от ромски произход, децата със специални образователни потребности, както и изоставени от семейства, заминали в

чужбина.

2. *Трудова миграция на родителите.* Напускане на единия или и двамата родители на страната поради невъзможност за издръжка на семейството и търсене на работа в чужбина. Оставяне на детето на грижите на баби и дядовци, които нямат същия авторитет и изпадат в безсилие за справяне с трудната социална обстановка и новите модели на поведение на децата.
Мерки: Ежеседмични контакти, а при нужда и ежедневни с попечителите на изоставените деца, търсене на съдействие от отдел „Закрила на детето“, при необходимост и прояви на противообществени прояви на тези деца - Детска педагогическа стая.
3. *Липса на грижи* от страна на изоставени деца за по-малките братя и сестрички, както и за болни членове на семейството;
Мерки: Оказване на социална помощ - чрез дарения, грижи за изхранването на тези деца от фирмата - доставчик на закуски и обяд; включване в дейности за преодоляване на обучителни затруднения и по интереси по проект „Твоят час“; осъществяване на съвместни дейности с НПО – „Милосърдие за теб“ за подпомагане на семействата и децата;
4. *Недостатъчна образованост на родителите* и липса или занижен контрол върху цялостното развитие на детето. Изразява се в неконтролиране на часовете за прибиране от училище, непознаване на контактите и приятелския кръг на детето, непроверяване на изученото през деня, както и подготовката на детето за следващия ден – домашни работи, изпълнение на други поставени от учителя задачи;
Мерки: Мотивиране и приобщаване на тези деца за посещаване целодневната форма на организация в училище; търсене на непрекъснати разширени срещи с тези родители с ръководство, класни ръководители, психолог и мотивиране и приобщаване към училищната общност.
5. *Чести конфликти между агресивни родители* - побой, домашно насилие, развод, посегателство от страна на нови партньори на един от двамата родители.
Мерки: В най-честите случаи училището се превръща в единствено защитено място за детето и класният ръководител поема грижите за детето в образователната институция.
6. *Преждевременно напускане на училище поради ранни бракове и раждания.*
Мерки: Осигуряване на непрекъснати форми за информираност на тийнейджърите за сексуалното им развитие, както и включването им в обучителни семинари и лекционни курсове, залягане в тематичните разпределения на актуални за младежкото развитие теми; осигуряване на възможност за продължаването на прекъснатите училище в самостоятелна форма на обучение.

Други по-важни мерки и дейности, залегнали в комплексния план за достигане на стратегическите цели, свързани с превенцията от отпадане са:

- Изготвяне на база данни от класните ръководители, в чиито класове има ученици от рискови групи;
- Координиране действията на класните ръководители с тези на психолога и училищното ръководство;
- Квалификация на педагогическите специалисти в посока управление на конфликти, справяне с агресията и насилието и превръщането му в педагогически консултант;
- Провеждане на обучителен семинар на педагогическите специалисти за последиците агресия и насилие в училище;
- Провеждане на обучения за агресията и насилието и

- начините за разрешаване на конфликти;
- Реализирането на конкретни дейности за постигане целите на училищната програма;
  - Дейности за усвояването на българския книжовен език и повишаване на грамотността;
  - Насърчаване включването в образованието на рискови групи и развиване на приобщаващото образование.
  - Увеличаване на разнообразието и ефективността на механизмите и стимулите за включване в образование и обучение.
  - създаване на условия за включване на ученика в група за повишаване на социалните умения за общуване и решаване на конфликти;
  - насочване на ученика към занимания, съобразени с неговите потребности;
  - индивидуална подкрепа за ученика от личност, която той уважава (наставничество);
  - Включване на учениците в заминания по интереси в групите в училище;
  - участие на ученика в дейности в полза на паралелката или училището;
  - други дейности, определени с правилника за дейността на институцията;
  - Изграждане на широко публично доверие и подкрепа за политиките за превенция и намаляване на преждевременното напускане на училище чрез обсъждане в Обществения съвет;
  - Повишаване качеството и ефективността на въздействие върху подрастващите чрез създаване на специфична образователна и възпитателна интерактивна среда - медиен център (ученическо радио, вестник).
  - Поставяне на ученика в активна позиция по отношения на усвояването на нови знания и практическа приложимост на преподавания материал;
  - Превръщането на училището в приятно и желано място за учениците чрез използване на иновативни педагогични методи и форми за предаване, преподаване и научаване на учебни знания и осигуряване на подходяща интерактивна среда в нови модели на класни стаи и места за извънучебни занимания;
  - Извършване на ефективна диференцирана работа с учениците с намалена успеваемост, включително и по проект „Твоят час“;
  - Изработване на индивидуален тематичен план и календарен график за преодоляване на изоставането;
  - Провеждане на анкета с тези ученици за установяване на проблема от училищния психолог;
  - Подготовка на учениците за продължаване на образованието професионално ориентиране на учениците, завършващи образование, съобразно техните интереси и възможности.
  - Привеждане дисциплината на учениците в съответствие с новите обществени реалности.
  - Изграждане на съдържателен и многообразен учебно-възпитателен процес. Осъществяване оптимално ниво на вътрешна мотивация у учениците чрез целенасочена образователно-възпитателна работа, свързана с училищни и извънучилищни мероприятия и дейности;
  - Включване на родители в училищни мероприятия;
  - Включване на родителите в открити уроци;
  - Включване на родителите в дежурства по етажи;
  - Изготвяне на анкетна карта посочваща причините за непосещение на

учениците;

- Осигурен достъп до спортната база на училището, до компютърните кабинети и библиотеката;

Извънкласни дейности за превенция на поведението при деца с риск от отпадане;

- Провеждане на дискусии с ученици по предложените от тях теми, засягащи актуален проблем;
- Арт терапия;
- Възлагане на отговорни индивидуални задачи на учениците, за да се почувстват значими в собствените си очи и в очите на околните, за да се мотивират и успяват;
- Работа по проекти;
- Сътрудничество с Сдружение „Милосърдие за теб“ и участие в организирани от тях дейности и проекти.

Гражданско образование и работа с родителската общност „Училище за родители“:

- Приобщаването им към общочовешките ценности и подготовката им за пълноценен живот в съвременните обществено-икономически условия.
- Организиране на Дарителски кампания;
- Утвърждаване на превантивна възпитателна работа в училище с акцент всеки свободен учител да отговаря за отстранените от час ученици.

Здравно образование и възпитание - лекции, беседи, семинари свързани с обучението на учениците по:

- Наркомания, алкохол, тютюнопушене.
- Продължаване на превантивната възпитателна работа на класните ръководители като дейностите се интегрират с Комисията за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни /КБППМН/;
- Поставянето на приоритет в работата на класните ръководители формирането на личностни умения у учениците за адекватно социално поведение в съвременните динамични обществено-икономически условия.

Активно участие на ученическият съвет:

- участие при планиране дейността на часа на класа
- лекции в час на класа „Деца помагат на деца“.
- създаване съвместно с класния ръководител условия за личностна изява на всеки ученик.
- Организиране на творчески и спортни дейности с общ интерес;
- тясно сътрудничество между училището и семейството при превантивната работа с деца, застрашени от негативни влияния (хазарт, секти, наркомания, употреба на алкохол и тютюнопушене);

Препоръката на Съвета на Европейския съюз от 28 юни 2011 г., засягаща политиките за намаляване на преждевременното напускане на училище (2011/С 191/01), както и със стратегическата рамка на ЕС за сътрудничество в областта на образованието и обучението.

Съгласно тази препоръка 1 като „преждевременно напуснали училище“ се определят лицата между 18 и 24 години, завършили едва основно образование или по-ниска образователна степен, и които вече не участват в никаква форма на образование или обучение.

За целите на стратегията „отпадане от училище“ е отписването от училище на ученик до 8 годишна възраст преди завършване на последния гимназиален клас, ако лицето не е записано в друго училище.